

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่องการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน โพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ในวิทยาลัยครู ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยในบทนี้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์หลักสูตรและเกณฑ์มาตรฐานในการเปิดสอนโพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ในวิทยาลัยครู
2. วิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ในวิทยาลัยครู
3. ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน โพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ในวิทยาลัยครู และสภาพการทำงานของบัณฑิต
4. เปรียบความคิดเห็นของอาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับหลักสูตรและสภาพการจัดการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจเอกสาร ได้แก่ หลักสูตรวิทยาลัยครู พ.ศ. 2530-2531 โพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ งานวิจัยของวิทยาลัยครูเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการ ความพร้อม และความเหมาะสมในการเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ เกณฑ์มาตรฐานวิชาการโพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ของกรมการฝึกหัดครูและเอกสารอื่น ๆ สำรวจสภาพทางกายภาพของวิทยาลัยครู 8 แห่ง สัมภาษณ์หัวหน้าภาคพัฒนามาตรฐานหลักสูตร หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู สัมภาษณ์กรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาการโพรแกรมมิชานินเทศศาสตร์ สัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาการ-สื่อสารและการประชาสัมพันธ์จากวิทยาลัยครู 8 แห่ง และสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำ

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2535 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 51 คน 239 คน และ 385 คน ตามลำดับ ได้รับแบบสอบถามคืนร้อยละ 87.26 เป็นแบบสอบถามของอาจารย์ 41 คน บัณฑิต 198 คน และนักศึกษา 350 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสำรวจเอกสาร แบบสำรวจสถาบัน แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และนำเสนอ ดังนี้

3.1 นำข้อมูลจากเอกสาร แบบสำรวจสถาบันและจากการสัมภาษณ์มาประมวลเข้าด้วยกันและนำเสนอข้อมูลในลักษณะของความเรียง ตาราง โดยนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

3.1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและเกณฑ์มาตรฐานในการเปิดสอนโปรแกรม วิชาวิทยาศาสตร์ในวิทยาลัยครู

3.1.2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโปรแกรม วิชาวิทยาศาสตร์ในวิทยาลัยครู

3.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมหาคำร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิต โดยการทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิต โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ และเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ใน วิทยาลัยครู ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สรุปผลจากการวิเคราะห์หลักสูตรวิทยาลัยครูสายศิลปศาสตร์ โปเณรณมิชานินเทศศาสตรั ระดับปริญญาตรี

ผลจากการวิเคราะห์หลักสูตรวิทยาลัยครู โปเณรณมิชานินเทศศาสตรั พบว่า หลักสูตรดังกล่าวเป็นโปเณรณมิชานินเทศศาสตรัหนึ่งของหลักสูตรวิทยาลัยครู สายศิลปศาสตรั เป็นหลักสูตรกลางสำหรับใช้ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ โครงสร้างหลักสูตรกำหนดหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 32 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 106 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วย สำหรับหมวดวิชาเฉพาะด้านได้จัดรายวิชาต่าง ๆ เป็น 5 แขนงวิชา ซึ่งวิทยาลัยครูที่นำหลักสูตรไปใช้สามารถจัดแผนการเรียน โดยเลือกรายวิชาจากแขนงวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายแขนงวิชาก็ได้ ซึ่งต้องเรียนให้ครบ 34 หน่วยกิต แต่ถ้าเลือกเพียง 2 แขนงวิชา จะต้องเลือกรายวิชาจากแขนงวิชาใดวิชาหนึ่งไม่ต่ำกว่า 20 หน่วยกิต นอกจากนี้โครงสร้างหลักสูตรของวิทยาลัยครูมีลักษณะพิเศษที่จัดให้กลุ่มมิชานินเทศศาสตรัการจัดการ ซึ่งรวมอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะด้านอีก 16 หน่วยกิต ซึ่งทุกคนต้องเรียน สำหรับเนื้อหาสาระในด้านวิชาชีพเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 250 ชั่วโมง

สำหรับการวางแผนจัดทำหลักสูตรวิทยาลัยครูได้ศึกษาความต้องการกำลังคนในระดับท้องถิ่นและความพร้อมในด้านทรัพยากร เพื่อเตรียมตัวสำหรับจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และหลักสูตรนี้ได้มีการประเมินและติดตามผลจากผู้ประกอบการและผู้สำเร็จการศึกษามาโดยตลอด

ตอนที่ 2 สรุปผลจากการวิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานวิชาการ โปเณรณมิชานินเทศศาสตรั

เกณฑ์มาตรฐานนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้สภาพการฝึกหัดครูใช้ประกอบการพิจารณาทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่วิทยาลัยครูเสนอขออนุมัติเปิดสอนผลจากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าประเภทและปริมาณของทรัพยากรที่กำหนดไว้ได้แก่ด้านอาจารย์ประจำจะต้องมีอย่างน้อย 10 คน วุฒิปริญญาตรี สาขา นิเทศศาสตรั วุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก สาขานิเทศศาสตรัและหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตรั และอาจารย์พิเศษอย่างน้อย 10 คน ด้านสถานที่กำหนดให้ห้องเรียน 5 ห้อง และห้องปฏิบัติการ เฉพาะตามแขนงวิชาที่เปิดสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์จัดให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือตามแขนงวิชาที่เปิดสอน ด้านเอกสารและตำราที่กำหนดให้มีตำราประกอบการเรียนรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มมิชานินเทศศาสตรัหาบังคับครบทุกรายวิชา ประเภทและปริมาณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยในส่วนที่มีการกำหนดปริมาณไว้พบว่าตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมการฝึกหัดครูมีปริมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกลางของทบวงมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 สรุปผลจากการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน โพรแกรมวิชานิติศาสตร์ในวิทยาลัยครู

การจัดการเรียนการสอนโพรแกรมวิชานิติศาสตร์ดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรบางอย่างร่วมกันตามนโยบายของกรมการฝึกหัดครูที่ต้องการนำทรัพยากรส่วนหนึ่งที่เกิดจากการลดปริมาณการผลิตบัณฑิตสายครุศาสตร์ทั้งในด้านอาจารย์ผู้สอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและเครื่องมือ การที่จัดสอนเฉพาะวันและเวลาราชการทุกโพรแกรมวิชาพร้อมกัน ทั้งสายวิชาการอื่นและสายครุศาสตร์ ประกอบกับทรัพยากรที่มีอยู่มีจำนวนจำกัด จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานในด้านการจัดการเรียนการสอน และการจัดแผนการเรียน ทำให้ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและเมื่อเปรียบเทียบปริมาณของทรัพยากรที่มีอยู่กับเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า ทรัพยากรมีปริมาณไม่สอดคล้องกับเกณฑ์คือในด้านอาจารย์ ส่วนใหญ่มีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จำนวนอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์โดยตรงเมื่อมองในภาพรวมมีเพียงร้อยละ 55.56 วัสดุอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการเฉพาะด้าน บางอย่างไม่มี เช่น ห้องปฏิบัติการสำหรับจัดรายการโทรทัศน์ ห้องสตูดิโอสำหรับถ่ายโฆษณา เครื่องมือและอุปกรณ์ในการถ่ายทำวิดีโอ

ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโพรแกรมวิชานิติศาสตร์ในวิทยาลัยครู

4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการวิจัย พบว่า อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 41 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทมากที่สุด รองลงมาเป็นปริญญาตรี อาจารย์เกือบทั้งหมดเคยเข้ารับการอบรมทางด้านนิติศาสตร์แล้วและเข้ารับการอบรมแขนงวิชาการ ประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ แขนงวิชาวารสารศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอนของอาจารย์ระหว่าง 6-10 ปีมากที่สุด และส่วนใหญ่จะสอนแขนงวิชาประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านวารสารศาสตร์ ในการสอนแต่ละรายวิชาอาจารย์ส่วนมากจัดทำเอกสารประกอบการเรียน ภาระงานที่อาจารย์รับผิดชอบนอกเหนืองานสอนมากที่สุดคือ ทำหน้าที่ทั้งด้านบริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์นิเทศมากที่สุด รองลงมาคือ ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์นิเทศด้วย ส่วนด้านงานสอนอาจารย์ส่วนใหญ่สอนสัปดาห์ละ 11-15 คาบ รองลงมาคือ 6-10 คาบ นักศึกษาตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเรียนวิชาเอกการประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ

แขนงวิชาวารสารศาสตร์และในการสอบแข่งขันเข้ามาเรียนเลือกโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์เป็นอันดับ 1 มากที่สุด และบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 198 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง ฝึกประสบการณ์วิชาชีพแขนงวิชาโฆษณามากที่สุด รองลงมาคือ วารสารศาสตร์ โดยฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ บัณฑิตส่วนมากมีงานทำแล้วใช้เวลาในการหางานทำหลังจากจบการศึกษา 1-2 เดือน ปฏิบัติงานในหน่วยงานของเอกชนเป็นส่วนใหญ่ โดยปฏิบัติงานด้านวารสารศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ การโฆษณา

4.2 ความคิดเห็นของอาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาในด้านต่าง ๆ

4.2.1 สภาพการเรียนรู้การสอน

ด้านหลักสูตร

ความคิดเห็นโดยรวมพบว่า อาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาเห็นด้วยกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทั้ง 3 กลุ่มเห็นด้วยในระดับมากกว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 250 ชั่วโมง ช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยอาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าวิทยาลัยครูเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเลือกได้ในระดับปานกลาง ($x=2.53, 2.67$) แต่บัณฑิตกลับเห็นด้วยในระดับน้อย ($x=2.33$) และอาจารย์เห็นว่าจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชาเน้นทักษะในการปฏิบัติในระดับมาก ($x=3.68$) แต่บัณฑิตและนักศึกษาเห็นว่าเน้นทักษะปานกลาง ($x=3.49, 3.45$)

ด้านเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

เมื่อพิจารณาเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพบว่า ความเห็นโดยรวมเห็นว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้มุ่งให้นักศึกษามีคุณลักษณะในด้านความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ($x=3.38$) ให้ความสำคัญในด้านทักษะและเทคนิควิธีในระดับปานกลาง ($x=3.38$) แต่ในด้านเจตคติเห็นด้วยในระดับมาก ($x=3.78$) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้าน และเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นรายข้อ พบว่าในด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรมุ่งให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ

ในหลักการทฤษฎีและวิธีการด้านนิเทศศาสตร์ในระดับมาก ($x=3.66$) ในด้านทักษะและเทคนิควิธี เห็นว่า เนื้อหาในหลักสูตรมุ่งให้นักศึกษามีทักษะและวิธีการใช้สื่อในระดับมากเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มพบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาตามหลักสูตรต้องการให้นักศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาไปสู่การปฏิบัติงานอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ($x=3.36, 3.33$) แต่บัณฑิตเห็นด้วยในระดับมาก ($x=3.52$) ส่วนด้านเจตคติในภาพรวมเห็นว่าเนื้อหาตามหลักสูตรมุ่งหวังให้นักศึกษามีเจตคติในด้านต่าง ๆ ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง 3 กลุ่ม พบว่า มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่านักศึกษาและบัณฑิตมีความคิดเห็นแตกต่างจากอาจารย์ โดยอาจารย์เห็นว่า เนื้อหาตามหลักสูตรมุ่งให้นักศึกษามีเจตคติที่ดี ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และจริยธรรมในวิชาชีพนิเทศศาสตร์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และตรงต่อเวลาในระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาและบัณฑิตเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ความเห็นโดยรวมในด้านนี้พบว่า อาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาเห็นด้วยกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในระดับปานกลาง ($x=3.29$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติในระดับมากคือ การแจ้งวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนให้ทราบก่อนการสอน อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าเขียนรายงานและอภิปราย การเรียนภาคปฏิบัติให้ปฏิบัติเป็นกลุ่ม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มพบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยอาจารย์เห็นว่า การสอนภาคปฏิบัติ เน้นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้การลงมือในระดับมาก ($x=3.85$) แต่บัณฑิตและบัณฑิตเห็นว่า เน้นการใช้เครื่องมือในระดับปานกลาง ($x=3.21, 3.39$)

ด้านการประเมินผลการเรียน

อาจารย์ บัณฑิตและนักศึกษาเห็นว่า ในการประเมินผลได้ปฏิบัติตามวิธีต่าง ๆ โดยรวมในระดับปานกลาง ($x=3.38$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วิธีการที่อาจารย์

ปฏิบัติมากคือ แจ้งหลักเกณฑ์และวิธีประเมินผลให้ทราบล่วงหน้า โดยประเมินจากผลงานในการศึกษาค้นคว้าและใช้ข้อสอบ โดยวัดความจำตามเนื้อหาและการนำไปใช้และเห็นว่าการนำไปใช้มากกว่าวัดความจำ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง 3 กลุ่ม พบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยอาจารย์เห็นว่าได้ใช้วิธีประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติทุกครั้งในระดับมาก ($x=4.19$) ขณะที่นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าได้ปฏิบัติในระดับปานกลาง ($x=3.42, 3.44$) นอกจากนี้อาจารย์และบัณฑิตเห็นว่าใช้วิธีประเมินผลจากการศึกษาค้นคว้าและเขียนรายงานในระดับมาก ($x=3.92, 3.63$) ส่วนนักศึกษาเห็นว่าปฏิบัติตามวิธีนี้ในระดับปานกลาง

ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของบัณฑิต

บัณฑิตเห็นว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ โดยรวมในระดับมาก ($x=3.60$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าด้านที่บัณฑิตเห็นด้วยในระดับมากคือ สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการฝึกงานของนักศึกษา รูปแบบของการฝึกงานขึ้นอยู่กับสภาพงานของสถานประกอบการ สถานประกอบการมีเครื่องมือเหมาะสมและทันสมัย

ด้านผลผลิต

บัณฑิตเห็นว่าผู้ประกอบการให้ความเชื่อถือในระดับปานกลาง ($x=3.44$) บัณฑิตมีความภูมิใจในสถาบันที่เคยศึกษา และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพนิติศาสตร์

4.2.2 สภาพปัญหา

ด้านหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าวิทยาลัยครูไม่เปิดโอกาสให้เลือกวิชาเรียนตามความสนใจในระดับมาก ($x=3.68, 3.74$ และ 3.71)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิต พบว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านสถานที่ อาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับมากคือไม่มีห้องปฏิบัติการเฉพาะด้าน ($x=4.00, 3.82$ และ 3.91)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิต พบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ห้องเรียนไม่เพียงพอ ห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่พอกับจำนวนนักศึกษา และมีเสียงรบกวนระหว่างเรียน โดยนักศึกษาเห็นว่ามีปัญหาในระดับสูงกว่าบัณฑิตทุกประเด็น

ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ อาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับมากคือ ขาดวัสดุและเครื่องมือในการฝึกภาคปฏิบัติ ($x=3.59, 4.21$ และ 4.25) และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัยมีน้อยหรือไม่มีเลย ($x=3.71, 4.10$ และ 4.38)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิต พบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ อุปกรณ์ทันสมัยและสื่ออำนวยความสะดวกการฝึกปฏิบัติมีน้อย โดยทั้ง 2 กลุ่มเห็นด้วยในระดับมากทั้งคู่ แต่บัณฑิตเห็นด้วยในระดับสูงกว่านักศึกษา

ด้านกิจกรรมการเรียนอาจารย์เห็นว่า มีปัญหาในระดับมากคือการจัดกิจกรรมเสริมขาดงบประมาณสนับสนุนจากวิทยาลัยครู ($x=3.61$) ขณะที่นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า การศึกษาดูงานนอกสถานที่ทำได้น้อย ($x=3.54, 3.51$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิตพบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เวลาสำหรับฝึกภาคปฏิบัติแต่ละครั้งไม่เพียงพอ การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มไม่ค้อยได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในกลุ่ม โดยนักศึกษาเห็นด้วยในระดับสูงกว่าบัณฑิตทุกประเด็น

ด้านแหล่งฝึกงาน เมื่อมองในภาพรวม นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลางทุกประเด็น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาและบัณฑิต พบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ระดับ .05 คือ การเดินทางติดต่อแหล่งฝึกงานไม่ได้รับความสะดวก แหล่งฝึกงานไม่ให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงานและนักศึกษาไม่ทราบว่าแหล่งฝึกงานด้านใดบ้าง โดยที่นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับสูงกว่าบัณฑิตทุกข้อ

ด้านการประเมินผล เมื่อมองในภาพรวมนักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นระหว่างบัณฑิตและนักศึกษา พบว่ามีความเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าไม่มีการแจ้ง เกณฑ์และวิธีการประเมินผลของแต่ละรายวิชาให้นักศึกษาทราบก่อนการสอนและการประเมินผลแต่ละครั้งของรายวิชาที่เรียน ไม่มีการแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบเพื่อปรับปรุงตัวเอง

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้คือ

ด้านการจัดแผนการเรียน

จากข้อค้นพบในด้านนี้ที่พบว่าวิทยาลัยครูไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนรายวิชาได้ตามความสนใจ ซึ่งอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการวางแผนการเรียนที่จะจัดรายวิชาต่าง ๆ สำหรับให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านคือ

ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำ ที่เป็นหลักในการสอนตามหลักสูตร สำเร็จการศึกษานานาชาติในสาขาวิชาโดยตรงประมาณ ร้อยละ 55.56 นอกนั้นสำเร็จการศึกษานานาชาติอื่น ๆ ถึงแม้จะได้รับการอบรมตามแขนงวิชาต่าง ๆ มาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถที่จะสอนได้ในทุกรายวิชาตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีการะงานสอนสูงถึงสัปดาห์ละประมาณ 11-15 คาบเป็นส่วนใหญ่รวมทั้งต้องรับผิดชอบงานด้านอื่นนอกเหนืองานสอนด้วย ดังนั้นจึงต้องกำหนดภาระงานสอนและภาระงานอื่นไว้แน่นอน เพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน ด้านอาจารย์ที่มาช่วยสอนจากภาควิชาอื่น อาจารย์มีการะงานสอนประจำในภาควิชาที่สังกัดมากอยู่แล้ว จึงช่วยสอนได้ในรายวิชาที่กำหนดไว้ตายตัวเท่านั้น หรือแม้แต่นักศึกษาที่รับผิดชอบอยู่แล้วในบางภาคเรียนอาจารย์จากภาควิชาอื่นก็ไม่สามารถสอนให้ได้ เนื่องจากภาระงานประจำที่รับผิดชอบอยู่มาก จนต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการเรียนใหม่ ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน (สัมภาระ สัจจิตรา เปลี่ยนดวง) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ อังคะสุวณีย์ (2530) ที่พบว่าอาจารย์ที่มาช่วยสอนที่สังกัดภาควิชาอื่นและต้องสอนนักศึกษาวิชาเอกอื่นด้วย ทำให้เป็นปัญหาในการจัดแผนการเรียน จึงไม่สามารถที่จะจัดรายวิชาให้เลือกตามต้องการได้

ปัจจัยด้านเอกสารและตำรา ดังที่นักศึกษาและบัณฑิตประเมินว่า ตำราที่ใช้ศึกษาค้นคว้าในแต่ละรายวิชาไม่เพียงพอ และจากข้อมูลในด้านตำราสำหรับศึกษาค้นคว้าสำหรับบางรายวิชาในห้องสมุดไม่มี ดังนั้นในรายวิชาที่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนอาจจะไม่ใช้รายวิชาที่จำเป็น

ต้องเรียน แต่เป็นรายวิชาที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากร ซึ่งอาจจะมีประโยชน์ไม่มาก ดังที่อาจารย์เห็นว่า รายวิชาที่วิทยาลัยครูจัดให้เรียนบางรายวิชาใช้ประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพนิเทศศาสตร์ได้ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นวิทยาลัยครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ จะได้ส่งผลต่อการจัดการเรียนให้สามารถจัดรายวิชาที่เป็นประโยชน์ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเลือกรายวิชาได้ตามความสนใจ

ด้านสถานที่

ปัจจัยในด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสถานประกอบการที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับห้องเรียนโดยทั่วไป เกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้ย่ำแย่ 5 ห้อง แต่ในทางปฏิบัติจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจะใช้มากกว่า 5 ห้องในแต่ละภาคเรียน และมีความเพียงพอในการดำเนินการ ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับห้องเรียนไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพราะลักษณะของห้องเรียนแต่ละสาขาวิชาถ้าขนาดของกลุ่มปกติ ซึ่งเกณฑ์กำหนดไว้ประมาณ 35 คน จะมีลักษณะไม่แตกต่างกันสามารถเข้าร่วมกันได้ ซึ่งอาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นด้วยในระดับปานกลางทั้ง 3 กลุ่มว่าห้องเรียนไม่เพียงพอ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า มีความเห็นแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยอาจารย์เห็นด้วยในระดับสูงกว่านักศึกษาและบัณฑิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์อาจจะประเมินในภาพรวมของวิทยาลัยครู ซึ่งแต่ละสาขาวิชาต้องใช้สถานที่ร่วมกัน แต่นักศึกษาและบัณฑิตประเมินเฉพาะโปรแกรมของตนเองเท่านั้น อาจารย์จึงจะประเมินในระดับที่สูงกว่าอีก 2 กลุ่ม อย่างไรก็ตามในด้านห้องเรียนถือว่าไม่มีอุปสรรคที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน

ห้องปฏิบัติการ จากการสัมภาษณ์ จำเนียร กาจัด ได้กล่าวว่า ประเภทของห้องปฏิบัติการจะต้องพิจารณาจากสภาพการณ์จริงว่าการเรียนแขนงวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ ควรจะต้องปฏิบัติการในด้านใดบ้าง โดยพิจารณาเนื้อหาในหลักสูตรอีกทางหนึ่งด้วย และจากการศึกษาสภาพทางกายภาพของวิทยาลัยครู พบว่า วิทยาลัยครูส่วนใหญ่จะเปิดสอนแขนงวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ มีเปิดสอนแขนงวิชาการโฆษณาและวิทยุและโทรทัศน์ แขนงวิชาละ 1 แห่ง เท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตร พบว่า มีรายวิชาที่จำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการเฉพาะแขนงวิชาทั้งส่วนที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเฉพาะแต่ละแขนงวิชา ห้องปฏิบัติการที่จำเป็นต้องใช้ได้แก่

1. ห้องมืดสำหรับล้างอัดขยายภาพทำซิลสกรีน
2. ห้องประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย
3. ห้องบันทึกภาพ/เสียง
4. ห้องปฏิบัติการวิทยุ-โทรทัศน์
5. ห้องปฏิบัติการวิทยุกระจายเสียงจำลอง
6. ห้องปฏิบัติการวารสารศาสตร์
7. ห้องสตูดิโอสำหรับปฏิบัติการด้านการถ่ายภาพโฆษณา

จากการสำรวจสภาพทางกายภาพในวิทยาลัยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายการที่มีปัญหาคือ รายการที่ 3 ห้องบันทึกภาพสำหรับใช้ในเชิงวิชาการประชาสัมพันธ์ไม่มี ส่วนห้อง-บันทึกเสียงมีใช้ร่วมกับภาควิชา เทคโนโลยีทางการศึกษาแต่อุปกรณ์ไม่สมบูรณ์

รายการที่ 4 ห้องปฏิบัติการวิทยุโทรทัศน์สำหรับแขนงวิชาวิทยุและโทรทัศน์ไม่มี

รายการที่ 5 ห้องปฏิบัติการวิทยุกระจายเสียงจำลองมีในวิทยาลัยครูเพียง 2 แห่ง

รายการที่ 7 ห้องสตูดิโอสำหรับถ่ายภาพโฆษณาในแขนงวิชาโฆษณาไม่มี

ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยถือตามเกณฑ์มาตรฐานสามารถกล่าวได้ว่าวิทยาลัยครูยังขาดห้องปฏิบัติการเฉพาะทาง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่กล่าวว่า ปัจจัยในด้านสถานที่โดยทั่วไปในส่วนที่เป็นห้องเรียนมีพอ แต่ขาดห้องปฏิบัติการเฉพาะทาง (สัมภาษณ์ จิตรา จิตรานุกูล, ขนิษฐา สมว่าง, สุดใจ ฉายศรี, ประไพพรรณ อังอินเนตร) ส่วนอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิต มีความเห็นสอดคล้องกับผู้บริหาร คือเห็นด้วยว่าไม่มีห้องปฏิบัติการเฉพาะด้านในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม นอกจากนี้ทั้ง 3 กลุ่มเห็นด้วยในระดับมากอีกเช่นกันว่า ห้องปฏิบัติการมีห้องเดียวและต้องงใช้ร่วมกันทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตยา เพิ่มผล (2530) ที่พบว่า วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ห้องที่ใช้ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาเพียงห้องเดียว เนื่องจากห้องปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นวิทยาลัยครูจะต้องพยายามดำเนินการให้มีห้องปฏิบัติการเฉพาะในแต่ละแขนงวิชาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ส่งผลให้การผลิตบัณฑิตสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเทคนิควิธี

ด้านอาจารย์ผู้สอน

ข้อค้นพบในด้านนี้พบว่ามีปัญหาในด้านอาจารย์ผู้สอน ซึ่งจากการสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชา การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์พบว่า หัวหน้าภาควิชา 4 คน จาก 8 คน บอกว่ามีปัญหาในด้าน

อาจารย์ไม่เพียงพอ คือมีจำนวนอาจารย์น้อยหรือขาดอาจารย์ในบางสาขาวิชา เนื่องจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง ส่วนใหญ่จะทำงานในหน่วยงานของเอกชนมากกว่าจะเป็นอาจารย์ เพราะค่าตอบแทนการทำงานสูงกว่ามาก ส่วนวิทยาลัยครูที่ไม่ได้ตอบว่าขาดแคลนเมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์ประจำพบว่าบางแห่งมีอาจารย์ 3 และ 4 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่นับว่ายังน้อยเช่นกัน

หากพิจารณาจำนวนอาจารย์โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานพบว่า จำนวนอาจารย์ตามเกณฑ์กำหนดไว้ใหม่น้อย 10 คน โดยเฉลี่ยแขนงวิชาละ 2 คน รวม 5 แขนงวิชาจึงกำหนดให้มี 10 คน แต่ตามความเป็นจริงพบว่า วิทยาลัยครูที่มีอาจารย์ครบตามเกณฑ์มีเพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกนั้นมีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์ คือมีจำนวนอาจารย์อยู่ในระหว่าง 3-9 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดการเรียน อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนนอกจากอาจารย์ประจำดังกล่าวแล้วยังมีอาจารย์จากภาควิชาอื่นและอาจารย์พิเศษมาช่วยสอนด้วย จึงทำให้วิทยาลัยครูที่มีจำนวนอาจารย์น้อยยังสามารถดำเนินการไปได้ แต่ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

สำหรับสาขาวิชาที่อาจารย์สำเร็จการศึกษาพบว่า อาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์โดยตรงมีเพียงร้อยละ 55.56 ซึ่งนับว่ามีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนปริญญาตรีสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์ แต่จะมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เรียนสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอาจารย์เหล่านี้มาจากอาจารย์ที่สอนในสาขาครุศาสตร์มาก่อน ซึ่งอาจารย์ที่สอนสาขาครุศาสตร์ไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการเกี่ยวข้องกับแขนงวิชาตามโปรแกรมวิชาด้านนิเทศศาสตร์ไม่มากนัก อย่างไรก็ตามอาจารย์ส่วนหนึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สำเร็จการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์ โดยตรงแต่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาและภาษาไทย แต่อาจารย์อีกส่วนหนึ่ง ๆ สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์เลย ซึ่งจะเห็นว่าถ้ามองในภาพรวม สาขาวิชาที่อาจารย์สำเร็จการศึกษายังไม่สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการะงานของอาจารย์ พบว่า อาจารย์มีภาระงานสอนส่วนใหญ่สัปดาห์ละ 11-15 คาบ ซึ่งนับว่ามีจำนวนมากสำหรับอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้อาจารย์ยังมีภาระงานนอกเหนืองานสอนทำหน้าที่ทั้งงานบริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์นิเทศ

ดังนั้นถ้าพิจารณาด้านอาจารย์ในภาพรวมถึงแม้ว่าจะมีอาจารย์จากภาควิชาอื่นและอาจารย์พิเศษทำหน้าที่ช่วยสอนด้วยก็ตามถือว่าด้านอาจารย์ยังมีปัญหา คือ ในด้านจำนวนยังมีจำนวนไม่เพียงพอ สาขาวิชาที่อาจารย์สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ในวิทยาลัยครูหลายแห่งไม่สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอน และภาระงานของอาจารย์มีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวลิศ

สีบัวรุ่งสาสน์ (2537) ที่พบว่า ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีอาจารย์เพิ่มขึ้น แต่ไม่พอกับความต้องการ เพราะภาระงานสูง ดังนั้นวิทยาลัยครูควรมีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น โดยการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอน หรือการจัดอบรมตามสาขาวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตร บรรจุอาจารย์ประจำเพิ่มขึ้นหรือจัดหาอาจารย์พิเศษเพิ่มเพื่อลดภาระงานสอนของอาจารย์ให้ต่ำลง อาจารย์จะได้มีเวลาสำหรับศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านวัสดุอุปกรณ์

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านนี้ควรจะต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับใช้ฝึกปฏิบัติประเภทใดบ้างขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปใช้และรายวิชาที่วิทยาลัยครูเปิดสอน เมื่อพิจารณาจากแขนงวิชาที่วิทยาลัยครูเปิดสอนพบว่าในวิทยาลัยครูเกือบทุกแห่งมีการจัดสอนโดยเลือกแขนงวิชาวารสารศาสตร์ และการประชาสัมพันธ์ ส่วนการโฆษณา วิทยุและโทรทัศน์น้อย วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการฝึกปฏิบัติที่สำคัญตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งวิทยาลัยครูไม่มี คือแขนงวิชาวารสารศาสตร์ อุปกรณ์ที่ไม่มี ได้แก่ กล้องถ่ายภาพทางอากาศ เครื่องพิมพ์ออฟเซต เครื่องอัดเพลต ด้านการประชาสัมพันธ์ อุปกรณ์ที่สำคัญที่ไม่มี ได้แก่ วิดีโอและทีวี อุปกรณ์ถ่ายทำวิดีโอ เครื่องผสมสัญญาณเสียง ด้านการโฆษณาไม่มีกล้องถ่ายภาพสำหรับงานโฆษณาพร้อมอุปกรณ์ประกอบสตูดิโอ นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า วิทยาลัยครูขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น สำหรับอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า วิทยาลัยครูขาดวัสดุและเครื่องมือในการฝึกภาคปฏิบัติ เครื่องมือที่มีอยู่มีสภาพเก่าและชำรุด อุปกรณ์ทันสมัยและเอื้ออำนวยต่อการฝึกภาคปฏิบัติมีน้อยโดยทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับมากทุกข้อ ซึ่งการที่วิทยาลัยครูไม่มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือเฉพาะแขนงวิชาเป็นเพราะอุปกรณ์ดังกล่าวมีราคาแพง อย่างไรก็ตามปัญหาการขาดอุปกรณ์และเครื่องมือ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญเพราะจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตคือบัณฑิต เนื่องจากโปรแกรมวิชานิตยศาสตร์ มีลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เมื่อไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกการเรียนการสอนจึงไม่ต่างจากวิชาที่เรียนภาคทฤษฎีอื่น ๆ ดังนั้นแนวทางแก้ไขคงจะต้องมุ่งไปที่วิธีการพิจารณาอนุมัติให้วิทยาลัยครูเปิดสอนโปรแกรมวิชานิตยศาสตร์ จะต้องเข้มงวดและใช้วิธีการที่รัดกุมสำหรับวิทยาลัยครูที่จะขอเปิดสอน โดยวิทยาลัยครูที่เสนอโครงการเปิดสอนตามหลักสูตรจะต้องมีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานครบถ้วนก่อนจึงอนุมัติให้เปิดสอน ส่วนวิทยาลัยครูที่เปิดสอนอยู่แล้วและมีปัญหาในด้านอุปกรณ์จำเป็นต้องดำเนินการในด้านงบประมาณเพื่อจัดซื้อในแต่ละปีโดยเฉพาะอุปกรณ์ที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้ ซึ่งราคาไม่สูงมากนัก ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ ค่อยทยอยซื้อและจัดหาจนกว่าจะสมบูรณ์ ที่สำคัญผู้บริหารระดับสูงจะต้องเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ

• ด้านเอกสารและตำรา

จากข้อค้นพบด้านเอกสารและตำราที่ใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร พบว่า รายวิชาบังคับมีตำราครบทุกรายวิชา แต่ในรายวิชาเลือกวิทยาลัยครูส่วนใหญ่จะมีตำราตามรายวิชาในแขนงวิชาวารสารศาสตร์และการประชาสัมพันธ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าวิทยาลัยครูเกือบทุกแห่งเปิดสอนในสองแขนงวิชานี้ ส่วนตำราด้านแขนงวิชาการโฆษณาและวิทยุ-โทรทัศน์ ซึ่งตำราใน 2 แขนงวิชานี้วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ไม่เปิดสอนจึงมีเอกสารและตำราใน 2 แขนงวิชาดังกล่าวนี้เพียงบางรายวิชา นอกจากวิทยาลัยครูสวนดุสิตและวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ซึ่งมีตำราใน 2 แขนงวิชานี้ตามรายวิชาต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยครูทั้ง 2 แห่งเปิดสอนในแขนงวิชาการโฆษณาและวิทยุ-โทรทัศน์ และจากการประเมินความเห็นในด้านเอกสารและตำรา พบว่า อาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิต เห็นว่าตำรามีไม่เพียงพอ บางรายวิชาที่เปิดสอนไม่มีตำราเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้า ทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ จินตนา เวชมิ (2534) ที่พบว่า เอกสารและตำรามีอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าในระยะแรกที่วิทยาลัยครูเปิดสอนสาขาวิชาการอื่น ทรัพยากรในด้านเอกสารและตำรายังไม่มีความพร้อม แต่ระยะเวลาที่ผ่านมา วิทยาลัยครูได้พัฒนาความพร้อมมากขึ้น โดยเฉพาะเอกสารและตำราราคาไม่สูงมากสามารถหาซื้อได้ง่าย ประกอบกับอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดทำเอกสารประกอบการเรียนด้วย การขาดแคลนทรัพยากรด้านนี้จึงมีผลกระทบบ้างแต่ไม่มากนักโดยที่แต่ละรายวิชามีเอกสารและตำราสำหรับใช้ศึกษาค้นคว้าแต่จะมีปัญหาในส่วนที่เอกสารและตำราบางส่วนเก่าและล้าสมัย ดังที่อาจารย์ประเมินว่าตำราที่มีอยู่มีเนื้อหาส่วนน้อยที่ตรงตามหลักสูตรในระดับปานกลาง ดังนั้นวิทยาลัยครูควรพัฒนาในด้านนี้โดยเร็ว เนื่องจากตำรามีราคาไม่สูงมากและสามารถขอซื้อได้ง่าย ซึ่งปกติอาจารย์ผู้สอนจะทราบดีว่าควรใช้ตำราเล่มใดกับรายวิชาใด ดังนั้นจึงควรให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้เสนอแนะต่อบรรณารักษ์ห้องสมุด เพื่อจัดซื้อซึ่งจะได้ตำราตรงตามความต้องการ

ด้านผลผลิต

การนำหลักสูตรมาใช้จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดสามารถพิจารณาได้จากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา โดยทั่วไปสถานประกอบการให้การยอมรับบัณฑิตจากวิทยาลัยครูในระดับปานกลางปานกลางและสถานประกอบการเห็นว่า บัณฑิตมีความขยัน อดทนและสู้งาน (สัมภาษณ์ ประไพพรรณ อังอินเนตร) บัณฑิตวิทยาลัยมีความภูมิใจในสถาบันและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในระดับมากแสดงว่าการผลิตบัณฑิตมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านมีเจตคติที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

เป้าหมายและความมุ่งหวังในการผลิตบัณฑิต ในการผลิตบัณฑิตนอกจากวิทยาลัยครูมุ่งหวังให้บัณฑิตสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เหมือนบัณฑิตจากสถาบันอื่น ๆ แล้ว หลักสูตรวิทยาลัยครูยังจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความรู้ให้กับบัณฑิต หากไม่ประสงค์จะทำงานในสถานประกอบการของเอกชนหรือของรัฐ ก็สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระได้ ดังที่ สุวัธ ี ประवालพฤษ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า การที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดให้เรียนกลุ่มวิชาวิทยาการจัดการถึง 16 หน่วยกิต เพราะต้องการให้มีความรู้เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการจัดการงานอาชีพ หากบัณฑิตไม่ทำงานในภาครัฐหรือเอกชนก็สามารถทำงานอิสระได้ ซึ่งอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า เนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการ และประกอบธุรกิจที่มีประสิทธิภาพในระดับปานกลางและเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าอาจารย์เห็นด้วยในระดับต่ำกว่านักศึกษาและบัณฑิตที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าจึงประเมินหลักการจัดการและการประกอบธุรกิจที่มีประสิทธิภาพไว้สูง เมื่อพิจารณาเนื้อหาตามหลักสูตรจึงคิดว่ายังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้จึงประเมินในระดับที่ต่ำกว่า ส่วนบัณฑิตได้มีประสบการณ์ตรงจากการทำงานและเห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้จึงประเมินไว้สูง

ส่วนในด้านการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีงานทำแล้วร้อยละ 96.47 ส่วนใหญ่ทำงานในสถานประกอบการของเอกชน จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าตลาดให้การต้อนรับบัณฑิตจากวิทยาลัยครูอยู่ในระดับที่น่าพอใจ การที่บัณฑิตปฏิบัติงานในสถานประกอบการของเอกชน ร้อยละ 89.01 และปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการเพียงร้อยละ 4.71 เพราะว่าการประกอบกิจการของเอกชนจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานสูงกว่าหน่วยงานของรัฐและลักษณะงานที่บัณฑิตปฏิบัติในสถานประกอบการเกี่ยวข้องกับแขนงวิชาวารสารศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือการศึกษา วิทยา และโทรทัศน์และการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ จะเห็นว่าแขนงวิชาวิทยา และโทรทัศน์เปิดสอนเป็นวิชาโทในวิทยาลัยครูเพียงแห่งเดียว แต่มีบัณฑิตเลือกทำงานด้านนี้มากกว่าแขนงวิชาการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นวิชาเอกและวิชาโทในวิทยาลัยครูทุกแห่ง แสดงว่าบัณฑิตวิทยาลัยครูสามารถทำงานได้หลายประเภทไม่จำเป็นต้องตรงตามแขนงวิชาที่เรียนมา ซึ่งสอดคล้องกับที่ จิตรา จิตรานุกูล (สัมภาษณ์) กล่าวว่า ผลจากการสัมมนาระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนต้องการให้มีการปรับหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตสามารถทำงานได้หลายอย่าง เช่น จบด้านวารสารศาสตร์ ควรจะทำงานด้านอื่น นอกจากด้านวารสารศาสตร์ได้ด้วย ดังนั้น การที่วิทยาลัยครูผลิตบัณฑิตให้ทำงานได้หลายอย่าง แสดงว่า การผลิตบัณฑิตสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหลักสูตรวิทยาลัยครูกำหนดหมวดวิชาเฉพาะโดยบังคับให้เรียนหลายแขนงวิชา

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านอาจารย์

อาจารย์ประจำซึ่งทำหน้าที่สอนรายวิชาต่าง ๆ ตามโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ในวิทยาลัยครูหลายแห่งมีจำนวนอาจารย์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสาขาวิชาที่อาจารย์สำเร็จการศึกษาทางด้านนิติศาสตร์โดยตรงมีน้อย สำหรับอาจารย์จากภาควิชาอื่นที่มาช่วยสอนปรากฏว่าในวิทยาลัยครูหลายแห่ง อาจารย์ไม่สามารถมาช่วยสอนได้ในบางภาคเรียน เนื่องจากภาระงานในภาควิชาที่อาจารย์ดังกล่าวสังกัดอยู่มาก ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนจึงควรวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการปฏิบัติดังนี้

1.1 การแก้ปัญหาระยะยาว

1.1.1 ผู้บริหารระดับสูงหรือสภากาชาดหรือสภามหาวิทยาลัยขอความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนระดับปริญญาโทด้านนิติศาสตร์ เพื่อส่งอาจารย์มาศึกษาต่อในสาขาวิชาที่จำเป็นและขาดแคลนเหมือนกับที่เคยขอความร่วมมือจากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่ออาจารย์สำเร็จการศึกษาแล้ว ต้องกลับมาสอนในวิทยาลัยครูตามเดิม

1.1.2 ขออัตราเพิ่มเพื่อบรรจุอาจารย์ระดับปริญญาตรีและหรือปริญญาโท สาขาวิชาทางด้านนิติศาสตร์

1.2 การแก้ปัญหาระยะสั้น จำเป็นต้องหาอาจารย์พิเศษที่มีความรู้และประสบการณ์มาทำหน้าที่ช่วยสอนในรายวิชาที่จำเป็นเพิ่มขึ้น และหากว่าอาจารย์พิเศษไม่สามารถจะสอนในวันเวลาราชการปกติได้ ในบางภาคเรียนอาจจะให้มีการเรียนในวันหยุดราชการบ้างเพียงบางรายวิชาเท่านั้น ซึ่งวิทยาลัยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางแห่งก็ได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยวิธีนี้และสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี

2. ด้านห้องปฏิบัติการเฉพาะด้านและอุปกรณ์

ห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติสำหรับนักศึกษา มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกทักษะและเทคนิควิธีให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ แต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า วิทยาลัยครูหลายแห่งหรือวิทยาลัยครูเกือบทุกแห่งไม่มีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่จำเป็นเฉพาะแขนงวิชา คือ

แขนงวิชาวารสารศาสตร์ ขาดห้องปฏิบัติการสำหรับใช้ผลิตสิ่งพิมพ์ ส่วนอุปกรณ์ที่ไม่มีได้แก่ กล้องถ่ายภาพทางการพิมพ์ เครื่องพิมพ์ออฟเซต และเครื่องอัดเพลต

แขนงวิชาการประชาสัมพันธ์ ขาดห้องบันทึกภาพสำหรับใช้บันทึกการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ส่วนอุปกรณ์ที่ไม่มีได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำวิดีโอ ซึ่งเป็นของภาควิชา

แขนงวิชาการโฆษณา ขาดห้องปฏิบัติการโฆษณา ซึ่งมีกล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์ประกอบสำหรับใช้ในสตูดิโอ

ด้วยเหตุนี้วิทยาลัยครูที่เปิดสอนในแต่ละแขนงวิชาจำเป็นต้องมีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาอย่างแท้จริง โดยปฏิบัติดังนี้

2.1 สำหรับวิทยาลัยครูที่ขอเปิดสอนใหม่ ตามแนวทางที่เคยปฏิบัติมาวิทยาลัยครูที่เสนอโครงการเปิดหลักสูตร จะต้องเสนอความพร้อมของทรัพยากรทั้งในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์และเครื่องมือ อาจารย์ผู้สอน ตลอดจนเอกสารและตำรา ในแขนงวิชาที่เปิดสอนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า วิทยาลัยครูที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนแล้ว กลับมีทรัพยากรไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นในการพิจารณาอนุมัติโครงการเพื่อขอเปิดสอนไปรแรกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คณะกรรมการควรดำเนินการให้วิทยาลัยครูที่ขออนุมัติเปิดสอนมีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่จำเป็นตามแขนงวิชาครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานก่อนจึงอนุมัติให้เปิดสอนได้

2.2 ด้านวิทยาลัยครูที่จะเสนอโครงการเพื่อขอเปิดสอน หากยังไม่มีความพร้อมของทรัพยากรในแต่ละด้าน ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ไม่ควรเสนอโครงการเพื่อขอเปิดสอน เพราะจะเกิดผลเสียต่อผู้เรียนและสถาบันโดยตรง

2.3 สำหรับวิทยาลัยครูที่เปิดสอนอยู่แล้ว อุปกรณ์และเครื่องมือแต่ละชนิดที่ยังไม่พร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารระดับสูงทั้งของวิทยาลัยครู หรือระดับกรม ควรจะได้พิจารณาชี้แจงต่อสำนักงานงบประมาณถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าว เพื่อใช้ในการสอนเนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมาการขอตั้งงบประมาณมักจะไม่ได้ตามที่ต้องการ หรือขอซื้อเป็นชุดแต่กลับอนุมัติให้เพียงบางชิ้นซึ่งเกิดประโยชน์ไม่เต็มที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย